

**Извештај о спроведеној *ex-ante* анализи ефеката
Предлога измена и допуна Закона о заштити природе**

ПРИЛОГ 2:

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Природа као добро од општег интереса за Републику Србију ужива посебну заштиту а Законом о заштити природе уређује се заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине.

Заштита природе спроводи се нарочито: утврђивањем и проценом стања, појава и процеса у природи и пределу; успостављањем и утврђивањем заштићених природних добара и система праћења њихове заштите; спровођењем мера заштите природе и предела; утврђивањем услова и мера заштите природе и заштићених природних добара и предела у просторним и урбанистичким плановима, пројектној документацији, основама и програмима управљања природним ресурсима у рударству, енергетици, саобраћају, водопривреди, пољопривреди, шумарству, ловству, рибарству, туризму и другим делатностима од утицаја на природу; одрживим коришћењем природних ресурса и заштићених природних добара и контролом њиховог коришћења успостављањем система управљања природним ресурсима и заштићеним природним доброма; израдом извештаја о стању природе, доношењем и спровођењем стратегија, програма, акционих и санационих планова и планова управљања; ублажавањем штетних последица које су настале активностима у природи, коришћењем природних ресурса или природним катастрофама; повезивањем и усклађивањем националног система заштите природе са међународним системом заштите природе; подстицањем научног и стручног рада у области заштите природе; обавештавањем јавности о стању природе и учествовањем јавности у одлучивању о заштити природе; подстицањем и промоцијом заштите природе, развијањем свести о потреби заштите природе у процесу васпитања и образовања; укључивањем локалних заједница у праћење стања, заштиту и унапређење природе.

Чињеница је да је природа у свету али и у нашој земљи, под великим притиском различитих фактора угрожавања и да су многе биолошке врсте, у већем или мањем степену угрожене, и на прагу нестајања или су чак заувек изгубљене.

Тренутна површина заштићених подручја је 675.225 ha или 7,63 % у односу на целокупну територију Републике Србије. Структура основних врста заштићених подручја по броју и површини је следећа: 5 националних паркова, 18 паркова природе, 20 предела изузетних одлика, 70 резервата природе, 38 културно-историјских подручја, 309 споменика природе и 6 заштићених станишта.

Територија Србије, обухвата 7,81 % заштићених подручја и као таква припада једном од најзначајнијих центара биодиверзитета у Европи, са бројним специфичним екосистемима. Србија поседује богат генофонд дивљих и гајених биљних и животињских врста и варијетета који представљају незаменљиве ресурсе за развој

многих привредних грана, пре свега пољопривреде, шумарства, рибарства, туризма и др. Законом о заштити природе и актима о проглашењу заштићених подручја, заштићена подручја, као добра од општег интереса, стављају се у функцију спровођења укупне заштите и развоја природних ресурса и свих осталих вредности, специфичности и феномена. Актом о проглашењу заштићених подручја, прецизно се утврђује врста заштићеног подручја, режими заштите са забранама и ограничењима, специфични за одређено подручје које се проглашава заштићеним.

Као најочуванији и најдрагоценји објекти природе и значајни центри биолошке разноврсности, заштићена подручја на територији Републике Србије стављена су под заштиту у складу са националним законодавством и међународним уговорима. Заштићена подручја у Републици Србији представљају подручја која по својим еколошким, биогеографским и другим карактеристикама представљају природне целине од изузетног значаја са екосистемима и пределима посебних вредности у погледу изворности, биолошке разноврсности, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидролошких и других појава и процеса, као и културно-историјских вредности и антропофеномена насталих у интеракцији човека и природе.

Национални паркови, резервати, споменици природе, предели изузетних одлика и паркови природе представљају очувани део природе посебних природних вредности и предела, због којих имају трајни еколошки, научни, културни, образовни и здравствено-рекреативни значај.

Заштићена подручја у Републици Србији представљају подручја која по својим еколошким, биогеографским и другим карактеристикама представљају природне целине од изузетног значаја са екосистемима и пределима посебних вредности у погледу изворности, разноврсности вегетације, флоре и фауне, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидролошких и других појава и процеса, културно-историјске вредности и антропофеномена насталих у интеракцији човека и природе и као такви налазе се под заштитом државе. Стављају се у функцију спровођења укупне заштите и развоја природних ресурса и свих осталих вредности, специфичности и феномена, Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) и актима о проглашењу заштићених подручја, као добра од општег интереса.

Просторним планом Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/10), површина заштићених подручја, која је планирана за заштиту до 2015. године је око 10% а до 2021. године око 12%.

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политike или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политike или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Решења Предлога измена и допуна Закона о заштити природе су у складу са:

Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон)

Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон),

Законом о инспекцијском надзору („Службени гласник РС”, бр. 36/15, 44/18-др. Закон и 95/18),

Законом о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18-др. закон),

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 135/04),

Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09),

Законом о националним парковима („Службени гласник РС“, број 84/15 и 95/18-др. закон),

Законом заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, број 36/09),

Законом о обновљивим изворима енергије („Службени гласник РС“, број 40/21),

Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС“, број 31/12)

Просторним планом Републике Србије („Службени гласник РС“, број 88/10),

Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС“, број 33/12),

Националним програмом заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 12/10), и

Националном стратегијом одрживог развоја („Службени гласник РС“, број 57/08).

Уставни основ за доношење Закона о заштити природе је члан 97. тачка 9. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује систем заштите и унапређења животне средине.

Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара, дефинисан је основни циљ који је усмерна на обезбеђивању услова за одрживо коришћење природних ресурса и добара, стварањем основе за постављање планова, програма и основа за сваки појединачни природни ресурс или добро. Специфичан циљ стратеџије је повећање површине под заштићеним подручјима до 10 % до 2014. године, односно до 12 % до 2021. године

Специфични циљ у оквиру Националног програма заштите животне средине дефинисан је у правцу заштите природе као и утврђивање и спровођење заштите природних целина од значаја за Републику Србију.

Кључни национални приоритети Републике Србије, дефинисани Националном стратегијом одрживог развоја су заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса, очување и унапређивање система заштите животне средине, смањење загађења и притисака на животну средину, коришћење природних ресурса тако да остану расположиви и за будуће генерације и успостављање система заштите и одрживог коришћења природних богатства, тј. ресурса.

3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Разлог за доношење предложених измена и допуна Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-други закон - у даљем тексту: Закон) је потреба да се отклоне одређени проблеми и недостаци који су уочени у досадашњој примени Закона, обавеза усклађивања са одредбама Закона о

планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) као усклађивања са Законом о инспекцијском надзору („Службени гласник РС”, бр. 36/15, 44/18-др. Закон и 95/18). Такође, поједине одредбе Закона којима је извршено усклађивање са прописима Европске Уније, потребно је прецизирати и отклонити недостатке који су уочени у досадашњој примени тих одредаба Закона. У том смислу одредбе које се односе на поступак Оцене прихватљивости за еколошку мрежу као и одредбе о еколошкој мрежи су детаљније разрађене и потпуније дефинисане, чиме се један од најважнијих процеса у заштити природе, а то је процес успостављања еколошке мреже Републике Србије, односно еколошке мреже Европске Уније, НАТУРА 2000, дефинише у складу са захтевима Директиве 92/43/ЕЕЗ о очувању природних станишта и дивљих животињских и биљних врста (у даљем тексту: Директива о стаништима) и Директиве 2009/147/ЕЗ о очувању дивљих птица (у даљем тексту: Директива о птицама).

Такође, један од разлога за предложеним изменама су проблеми до којих је довела изградња малих хидроелектрана (у даљем тексту: МХЕ) у заштићеним подручјима, уз велико негодовање и противљење како грађана који живе у непосредном окружењу односно у тим заштићеним подручјима, тако и стручне јавности, многобројних представника стручних и других институција, Заштитника грађана, невладиног сектора и других.

У важећем Закону о заштити природе одређена материјално-правна решења, показало се да нису у потпуности у духу Законом прокламованих циљева заштите природе. Иако одредбе члана 35. Закона, којима се ограничава изградња хидроенергетских објеката у другом и трећем режиму заштите, као и одредбе Уредбе о режимима заштите и друге одредбе Закона, дају могућност изградње у складу са начелом одрживог коришћења, у зависности од капацитета простора, природних вредности, предеоних карактеристика, и сл, у пракси је дошло до забрињавајуће изградње МХЕ у заштићеним подручјима, како по своме броју тако и по начину коришћења простора. Са једне стране према важећим планским и нормативним актима, коришћење обновљивих извора енергије у шта спадају и МХЕ, је постављено као циљ ради достизања повећаног учешћа обновљивих извора енергије у производњи електричне енергије, а са друге стране изградњом истих наноси се огромна еколошка штета.

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узroke и последице проблема.

У вези са актуелном ситуацијом и проблемима који су настали због изградње малих хидроелектрана, потребно је предочити контекст, односно историјат изградње МХЕ, као и планска, стратешка и правна документа којима је омогућена изградња МХЕ у Републици Србији .

У Србији се око 10,4% укупног енергетског потенцијала налази у водотоцима на којима се могу градити мале хидроелектране. Процене су базиране на Катастру малих хидроелектрана из 1987. године којим је описано 856 локација за изградњу МХЕ, снаге од 90 kW до 8,5 MW, укупне снаге 449 MW и 1 590 GWh, при чему око 90% локација поседује технички потенцијал снаге испод 1 MW. Поред ових 856 локација које се налазе у ужој Србији, према катастру малих хидроелектрана у АП Војводини постоји потенцијалних 13 локација погодних за изградњу капацитета.

Озбиљније разматрање коришћења потенцијала малих хидроелектрана у Србији почиње крајем осамдесетих година прошлог века, када су Енергопројект и Институт Јарослав Черни урадили Катастар Малих хидроелектрана у Републици Србији. Тада је показао значајан енергетски потенцијал којим Србија располаже у малим водотоковима.

Политика развоја електропривреде после Другог светског рата била је врло кратко време усмерена на изучавање и изградњу малих хидроцентрала. У том кратком периоду изграђен је известан број мањих хидроелектрана, а затим су истраживања мањих водотокова у циљу изградње МХЕ запостављена. У том периоду углавном су грађене велике хидроелектране попут Ђердапа, Бајине Баште и др.

Имајући у виду чињеницу да је Просторним планом РС утврђено да се МХЕ граде на основу техничке документације, која је израђена према правилима градње просторних планова подручја посебне намене и јединица локалне самоуправе и да је Катастар малих хидроелектрана из 1987. године представљао документациону подлогу за локације за изградњу МХЕ које су дефинисане Просторним планом РС, као и да су прегледом и анализом постојећег катастра малих хидроелектрана констатовани следећи општи недостаци, и то:

- У Катастру МХЕ Србије нису узета у обзир ограничења у погледу управљања режимом вода, водоснабдевања, канализација и санитарне заштите вода, заштите природних и културно историјских вредности;
- У катастру није урађена техно-економска анализа како би се извршила оцена локације за изградњу мале хидроелектране;
- У постојећем катастру није посвећена пажња дефинисању минимално одрживог протока – гарантованог протицаја који се мора испустити на водозахвату, што је у данашње време неопходно и обавезно. Такође када би се извршило детаљније сагледавање минимално одрживог протока и периода маловођа велики број профиле на којима је у старом катастру вршена могућност изградње МХЕ не би могао да уђе у нови катастар. Претходно наведено се најпре односи на профиле где је средњи протицај вредности испод 150 l/s, на водотоковима бујичног карактера, тако да је реално очекивати да хидроелектране на оваквим водотоковима не раде практично нешто мање од пола године, тако да ће и производња бити мања.
- Постојећи катастар није обухватио геолошке карте на којима би садржао приказ геолошке грађе терена на локацији МХЕ (посебно за МХЕ уз коју би се градиле бране и акумулације), положаје могућих клизишта и евентуално крупнијих раседа.

Подаци из Катастра малих хидроелектрана Републике Србије често не одговарају стварном стању на терену и не би их требало стриктно примењивати у данашњим условима без техно-економске и посебно еколошке евалуације решења и сагласно оптималном коришћењу расположивог потенцијала водотока. Услед значајног протока времена од израде ових катастара и насталих промена у простору и хидрологији, исти се могу користити као документациона подлога за припрему изградње МХЕ уз неопходност претходне провере стања у простору и хидрологији. Ове објекте је могуће градити и на другим локацијама, уз сагласност надлежног министарства у погледу максималног искоришћења енергетског потенцијала водотокова и сагласности других министарстава и институција. Мале хидроелектране, нису еколошки прихватљиве на деловима заштићених подручја без обзира на режим заштите, што треба имати у виду

као један од критеријума приликом ревизије локација малих хидроелектрана и проглашења заштићених подручја.

2010. године, када је у Србији почeo да сe примењујe систем „фид-ин” тарифа, присутан је континуирани раст нових капацитета за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије. Раст је значајнији са аспекта броја новоизграђених капацитета него у погледу инсталисане снаге.

Процес изградње МХЕ започиње са преграђивањем водотока и формирањем водозахватних грађевина, после чега се постављају деривациони цевоводи, просечне дужине 1-3 км, некада и читавих 5 км, којима се вода транспортује до машинске зграде са турбинама, одакле се враћа у водоток. Градња се обавља коришћењем тешке механизације, уз потпуну деструкцију речног корита и приобаља, што има фаталне последице по живи свет акватичног екосистема. Током маловодних периода власници МХЕ готово сву воду усмеравају у деривационе цевоводе, јер са већом количином воде производе више енергије и остварују већи профит. На тај начин корито остаје суво на деоницама и од неколико километара, што доводи до потпуног уништења живог света у водотоку.

Приликом израде техничке документације потребно је одредити „биолошки минимум, односно „еколошки оджив проток”, који би требало да обезбеди опстанак акватичног екосистема. У свим пројектима за МХЕ у Србији овај протицај се одређује на основу примене рачуна вероватноће, емпиријских или статистичких метода. Међутим, репрезентативан „биолошки минимум”, могуће је одредити тек после дефинисања хидробиолошких карактеристика водотока, на основу детальног мониторинга живог света. Мониторинг се обавља симултаним радом стручних лица из области хидробиологије и хидрометрије, после чега следи успостављање функционалне везе између неопходних услова за опстанак живог света у водотоку и одговарајућих нивоа воде (протицаја). Тако да је одредити „биолошки минимум”, односно „еколошки оджив проток”. Детаљан мониторинг акватичних екосистема, пре израде пројектне документације, није обављен ни за једну МХЕ у Србији, тако да се поставља питање репрезентативности усвојених вредности „биолошког минимума”, односно, нема доказа да тако одређени протицаји обезбеђују услове за опстанак живог света у речном току.

Један од обавезних грађевинских елемената на преградним местима за МХЕ су „рибље стазе”, које би требало да обезбеде кретање ихтиофауне узводно и низводно од водозахвата. Међутим оне су углавном без воде, засуте наносом или грањем, дакле потпуно нефункционалне. Међутим, ситуација није боља ни у другим земљама: од 212 анализираних рибљих стаза у Немачкој, само 10% рибе уочавају као могућу путању кретања, а свега 5% испуњава критеријуме за ефикасно кретање риба.

Закон о водама („Службени гласник РС”, бр.30/10,93/12,101/16,95/18 95/18-др.закон), садржи одредбе о водним објектима за производњу хидроелектричне енергије и друге намене - бране са акумулацијама, доводни и одводни канали и уређаји који им припадају.

Према том закону, члан 24), Интегрално управљање водама (у даљем тексту: управљање водама), у смислу овог закона, чини скуп мера и активности усмерених на одржавање и унапређење водног режима, обезбеђивање потребних количина вода

захтеваног квалитета за различите намене, заштиту вода од загађивања и заштиту од штетног дејства вода.

Управљање водама је у надлежности Републике Србије и остварује се преко Министарства и других надлежних министарстава, органа аутономне покрајине, органа јединице локалне самоуправе и јавног водопривредног предузећа.

У складу са тим законом, управљање водама заснива се између осталог на:

1) начелу одрживог развоја - управљање водама мора се одвијати тако да се потребе садашњих генерација задовољавају на начин којим се не угрожава могућност будућих генерација да задовоље своје потребе, односно мора се обезбедити коришћење вода засновано на дугорочној заштити расположивих водних ресурса, по количини и квалитету.

У складу са тим законом прописане су надлежности и процедуре и у поступку изградње малих хидроелектрана, издавање водних услова, сагласности и дозвола.

Из наведеног следи, да су мале хидроелектране, фактички и правно, присутне у Републици Србији, више деценија, па већ Катастар из 1987. године, предвиђа потенцијалне локације за њихову изградњу а исти је планиран да се ревидира. Просторни планови од републичког до локалног нивоа садрже планиране локације за изградњу малих хидроелектрана. С обзиром да је са становишта енергетике изградња малих хидроелектрана као једног од видова обновљивих извора енергије посебно значајна, изградња малих хидроелектрана се у складу са законом стимулише новчаним подстицајима.

5) Која промена се предлаже?

Поред Закона о заштити природе у оквиру система заштите природних богатства и заштићени подручја, обухватају Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 135/04), Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09), одредбе чланова 6. и 7. Закона о националним парковима („Службени гласник РС“, број 84/15 и 95/18-др. закон), Закон заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС“, број 36/09), Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020 године („Службени гласник РС“, број 88/10) и други.

Област одрживог коришћења заштићених подручја регулишу и други закони из надлежности министарства пљоопривреде, шумарства, водопривреде, енергетике, грађевинарства, саобраћаја, рударства итд.

Највреднији делови Републике Србије се стављају под заштиту, између осталог и ради очувања природних активности које већ постоје на тим подручјима и које би се могле развијати и морале усмерити ка очувању основних вредности тог подручја, што и представља систем одрживог развоја, односно усклађеност економског и друштвеног развоја с једне стране и заштите природе друге стране. Како је природно добро задржало својства која га сврставају у природна добра која испуњавају услове за заштиту, након извршене ревизије припремљена је ова студија којом је дефинисана знатно већа површина за заштиту као и сви други елементи у складу са променама у законској регулативи, која је основа за продужетак заштите односно доношење новог Акта о заштити природног добра.

Чланом 1. Закона у члану 5. став 1. додаје се нова тачка 8. којом се дефинише начело предострожности, када постоји претња настанка значајне или неповратне штете за заштићено природно добро, значајнох негативног утицаја на циљеве очувања или целовитости еколошке мреже, недостатак научних података неће бити узет као разлог за недоношење одлуке, одлагање или непредузимање мере за спречавање угрожавања и деградације природе.

Циљ измене је дефинисање руководећег правног начела за примену одредби Закона којима се преносе захтеви из члана 6, 7. и 16. Директиве 92/43/ЕЕЗ о очувању природних станишта и дивљих животињских и биљних врста - Директива о стаништима и члана 9. Директиве 2009/147/ЕЕЗ о очувању дивљих птица - Директива о птицама. У складу са пресудама Суда правде ЕУ, надлежни органи држава чланица су у обавези да приликом селекције и испитивања значајних негативних утицаја планова и пројеката на циљеве очувања и целовитости подручја која су проглашена у складу са овим Директивама примене начело предострожности. Наиме, у складу са начелом предострожности, приликом примене члана 6. став 3. Директиве о стаништима на појединачне случајеве, органи надлежни за одобравање плана или пројекта су у обавези да, у случају немогућности искључења разумне научне сумње у погледу ризика значајних негативних утицаја плана или пројеката на циљеве очувања Посебних подручја заштите (special areas of conservation – SACs) и Подручја под посебном заштитом (special protection areas – SPAs), одбију да дају своју сагласност пре спровођења/извођења предложеног плана или пројекта. Такође, начело предострожности се примењује и у поступцима одобравања изузећа о одређивању услова под којима се изузимају од забране одређене активности у складу са чланом 12. Директиве о стаништима и чланом 9. Директиве о птицама које могу довести до угрожавања дивљих врста које су под посебном заштитом у складу са директивама. Важећи Закон о заштити животне средине у члану 9. дефинише начела предострожности на начин који није адекватан за потребе заштите природе јер не препознаје битан услов примене принципа предострожности у условима научне неизвесности у погледу ризика. С тим у вези, предложеном одредбом се попуњава уочена правна празнина и уводи ово правно начело заштите животне средине, прилагођено посебним циљевима заштите природе и захтевима Директива који су пренети у важећим члановима 10. (оцене прихватљивости), 38. (еколошка мрежа) и 75. (Дозвољене радње са строго заштићеним дивљим врстама) и/или предложене изменама и допунама Закона.

Чланом 2. Закона у члану 8. у ставу 2. увезује се поступак оцене прихватљивости са давањем сагласности министарства надлежног за послове заштите животне средине, за основе, планове и програме који обухватају заштићено подручје или чије спровођење може имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и целовитост еколошки значајног подручја. Наведеном изменом прецизира се да планови и програми који су у припреми а који могу имати значајан утицај на циљеве очувања и целовитости еколошки значајног подручја могу бити донети само након спроведеног поступка оцене прихватљивости и у складу са одлуком којом се даје сагласност и дефинишу услови прихватљивости спровођења плана/програма за еколошки значајно подручје. С тим у вези, предложеним решењем се прецизира да се сагласност на такве планове и програме а који се односе на целовитост еколошке мреже, може дати искључиво након спроведеног поступка у складу са чланом 10. који регулише поступак оцене

прихватљивости, и регулише поступак утврђивања постојања преовладавајућег јавног интереса за спровођење плана за који се у поступку оцене прихватљивости утврди да може имати значајан утицај на циљеве очувања и целовитости еколошки значајног подручја. Другим речима, предложеним решењем се отклања правна недоумица у погледу правног основа (односно одредбе која регулише питање начина давања претходне сагласности на такве планове и програме) и надлежности за давање претходне сагласности на планове и програме чије спровођење може имати значајан утицај на циљеве очувања ових подручја. С тим у вези, једино орган који је надлежан за спровођење оцене прихватљивости може давати сагласност за планове и програме са могућим значајним утицајем на еколошки значајно подручје и то тек након што утврди и оцени све могуће значајне утицаји спровођења таквих планова и изведе све потребне доказе у Законом утврђеном посебном управном поступку. Наиме, у смислу члана 6. став 3. Директиве о стаништима који је пренет важећим чланом 10. Закона, не постоји замена за поступак оцене прихватљивости (appropriate assessment, енгл.) када су у питању планови који могу имати значајан утицај на циљеве очувања и целовитости Посебних подручја заштите (special areas of conservation – SACs) и Подручја под посебном заштитом (special protection areas – SPAs). Новим решењем да претходна сагласност за план или програм који сам или заједно са другим пројектима, плановима и програмима може имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и целовитост еколошки значајног подручја, може бити дата тек након спроведеног поступка у складу са чланом 10. (оцене прихватљивости и поступак утврђивања постојања преовладавајућег јавног интереса). У супротном, пренос одредбе у члану 6. став 3. Директиве о стаништима не би био правilan јер би остављао могућност давања сагласности без претходно спроведене оцене прихватљивости.

Чланом 3. Закона мења се постојећи члан 9, и прописује да акт о условима заштите природе за националне паркове и заштићена подручја I и II категорије које проглашава Влада доноси министарство надлежно за заштиту животне средине, као и за заштићена подручја које проглашава надлежни орган аутономне покрајине доноси надлежни органа аутономне покрајине, чиме се обезбеђује да се приликом доношења и одређивања услова под којима се могу односно не могу обављати одређене активности у заштићеним подручјима, активније и правовремено упознају и укључе у поступак ови органи, а све у циљу спречавања нежељених последица по природу. Овим чланом дефинише се прецизније задржак акта о условима заштите природе. Уводи се термин стручне основе и дефинише садржан и орган који је доноси. Такође прописивањем обавезе достављања акта о условима заштите природе, управљачу заштићеног подручја, обезбеђује се адекватно учешће ових органа и управљачу заштићеног подручја. Тиме се отклањају недостаци у досадашњој пракси, када често наведена лица односно органи нису имали сазнања о издатим условима заштите природе, до момента када су почели одређени радови и активности, чиме се омогућава њихова благовремена реакција односно поступање у погледу евентуалне жалбе и другог правног лека. прецизира садржина акта о условима заштите природе, у случајевима када се ради о еколошки значајном подручју као и документација која се подноси уз захтев за издавање акта о условима заштите природе, за планове и пројекте који могу да утичу на циљеве очувања и целовитост еколошки значајног подручја. Додају се две нове тачке 8а. и 8б. Ново решење предвиђа да се у акту о условима заштите природе одреди мере ублажавања и/или

спречавања значајних негативних утицаја на еколошки значајно подручје у складу са условима прихватљивости плана или пројекта који су утврђени одлуком органа у поступку оцене прихватљивости (тачка 8а.), односно праћења утицаја њиховог спровођења на еколошки значајно подручје (тачке 8б). Наиме, предмет поступка оцене прихватљивости је утврђивање постојања могућих значајних негативних утицаја спровођења плана/пројекта на циљеве очувања и целовитост еколошки значајног подручја. Предлагач плана или носилац пројекта може у циљу отклањања сумње у погледу потенцијалних ризика сам предложити мере које су адекватне и довољне да отклоне све могуће значајне негативне утицаје, односно да утицаје спровођења плана/пројекта ублажи до мере у којем се може искључити сваки могући значајан ризик. Орган надлежан за спровођење поступка оцене прихватљивости ће одлуком одредити услове прихватљивости спровођења пројекта/плана односно мере ублажавања и/или спречавања значајних негативних утицаја на еколошки значајно подручје уколико сматра да су оне неопходне и довољне да искључе сваки ризик значајног утицаја, односно мере праћења утицаја током спровођења/извођења плана/пројекта. С тим у вези, надлежни орган мора бити везан одлуком донетом у поступку оцене прихватљивости и имати овлашћење да је спроведе тако што ће у акту о условима заштите природе прецизирати мере ублажавања, спречавања и/или праћења утицаја.

Предложеним чланом 4, предвиђено је брисање речи, односно орган надлежан за послове заштите животне средине јединице локалне самоуправе, у члану 10. став 1. чиме се поступак оцене прихватљивости односи на министарство надлежно за послове животне средине, као и надлежни орган аутономне покрајине. Такође наведени члан уређује поступак за утврђивање постојања преовладавајућег јавног интереса. Циљ овог члана је пренос обавезе из члана 6. став 4. Директиве о стаништима и поштовање начела ове одредбе Директиве да се приступању изузимања одређених пројеката од забране спровођења због могућих значајних утицаја може спровести тек након обавезно спроведене оцене прихватљивости (appropriate assessment, енгл.). Предвиђа се да је покретање овог поступка дозвољено само под условом да је претходно спроведена претходна фаза оцене прихватљивости у којем је захтев одбијен јер могући значајни утицаји плана/пројекта нису искључени. Такође, у ставу 1. су дефинисана четири додатна кумулативна услова која, prima faciae, морају бити задовољена за покретање овог поступка: 1. да не постоји друго алтернативно решење; 2. да постоје императивни разлози преовладавајућег јавног интереса укључујући и оне које се односе на заштиту здравља људи и јавне сигурности; 3. да су у захтеву предложене компензацијске мере за очување кохерентности еколошке мреже које је могуће спровести пре давања одобрења; и 4. да је захтев поднет у року од годину дана од правоснажности решења којим је пројекат или план одбијен у поступку претходне или главне оцене. Дефинисано је да о постојању преовладавајућег јавног интереса одлучује Влада на основу образложеног предлога Министарства, имајући у виду да она својим актом утврђује еколошку мрежу као и да ће када подручја постану део мреже Натура 2000 (као подручје од значаја за ЕУ) након чланства у ЕУ држава бити непосредно одговорна за правилну примену изузетка прописаног чланом 6. став 4. У складу са ставом 3. Министарство може одобрити пројекат/план по овом основу својим решењем тек када Влада утврди постојање преовладавајућег јавног интереса.

Чланом 5. Закона о изменама и допунама, прописано је да се у члану члану 18. став 5. брише, с обзиром да је обавеза прописивања минималног одрживог протока прописана у члану 81. Закона о водама, као и овлашћење за доношење подзаконског акта о начину и мерилима за одређивање минималног одрживог протока.

Предложеним чланом 6. врши се усаглашавање са Законом о обновљивим изворима енергије, и врши се измена у члану 35. у ставу 6. тачка 1), после речи: „ветрогенератора,” додају речи: „хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана”, а ставу 6. тачка 2), после речи: „преграђивање водотока,”, речи: „на објекте за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава”, а речи: „формирање водаакумулација” и реч: „хидроелектрана” бришу се., чиме се забрањује изградња хидроелектрана и других хидротехничких објеката и у другом режиму заштите, односно ограничава односно дозвољава изградња истих само за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава. У ставу 9. тачка 1), после речи: „и термоенергетских објеката,” додају се речи: „хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана.”, а у ставу 9. тачка 2), после речи: „енергетских објеката”, додају се речи: (електрана на био гас, соларних електрана и ветрогенератора), објеката за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава,”, чиме се забрањује изградња хидроелектрана и других хидротехничких објеката и у трећем режиму заштите, односно ограничава односно дозвољава изградња истих само за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава. Такође после става 13. додаје се нови став 14. којим се изузимају од забрана постојећи објекти који се могу реконструисати у складу са прописима.

Предложеним чланом 7. у члану 36. у ставу 4. и бришу се речи „црвене књиге” и дефинише се да Црвене листе угрожених дивљих врста са локалитетима на којима се налазе, бројношћу популација и степеном угрожености, утврђује министар, на предлог завода.

Предложеним чланом 8. мења се постојећи члан 38. на начин да се прописује да се успоставља еколошка мрежа као кохерентна, функционално и просторно повезана целина ради очувања типова станишта од посебног значаја за заштиту, за обнављање и/или унапређивање нарушених станишта и за очување станишта дивљих врста флоре и фауне. Прописано је да еколошку мрежу чине: еколошки значајна подручја и еколошки коридори. Еколошки значајна подручја су: 1) подручја која су биогеографском заступљеношћу и репрезентативношћу значајна за очување типова станишта и станишта врста укључујући подручја за очување птица на националном нивоу у складу са прописима из области заштите природе у републици Србији; 2) подручја од међународног значаја која су биогеографском заступљеношћу и репрезентативношћу значајна за очување типова станишта и станишта врста укључујући подручја за очување птица у складу са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права. 3) подручја од европског значаја која у биогеографском региону или регионима којима припадају значајно доприносе одржавању или обнављању у повољном статусу заштите природних станишних типова или врста, а такође могу значајно допринети кохерентности еколошке мреже НАТУРА 2000, и / или за одржавање биолошке разноврсности у биогеографском региону или дотичним

регионима, у складу са обавезама Републике Србије у процесу приступања Европској унији. Такође је прописано да ће се подручја од европског значаја из става 3. тачка 3) овог члана класификовати према следећим критеријумима:1) за заштиту типова станишта: а) степен репрезентативности природног типа станишта на локалитету, б) површина локалитета покривена природним типом станишта у односу на укупну површину покривену тим природним типом станишта на националној територији, ц) степен очуваности структуре и функција дотичног природног станишта и могућности обнављања, и д) глобална процена вредности подручја за очување дотичног природног станишта, а за 2) за заштиту станишта врста: а) величина и густина популације врста присутних на локалитету у односу на популације присутне на националној територији, б) степен очуваности карактеристика станишта важних за дотичне врсте и могућности обнављања, ц) степен изолације популације присутне на локалитету у односу на природни домет врсте, и д) глобална процена вредности подручја за очување дотичних врста. Овим чланом се такође прописује да Влада утврђује еколошку мрежу Републике Србије.

Актом из става 5. овог члана утврђују се листа важних еколошких подручја и списак врста, укључујући птице и њихова станишта из ст. 3. и 4. овог члана, укључујући приоритетне типове станишта и приоритетне врсте од европског значаја, еколошки коридори, критеријуми за одређивање делова еколошке мреже, опште смернице управљања и начин финансирања. Завод, у сарадњи са другим стручним и научним институцијама припрема документацију за успостављање еколошке мреже у складу са законом, општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и утврђеним критеријумима. Дигиталну базу података и карту еколошки значајног подручја израђује и ажурира завод у сарадњи са стручним и научним институцијама, а на основу подлога које обезбеђује Републички геодетски завод без накнаде.

Чланом 9. којим се мења постојећи члан 39. прописано је да ће се заштита еколошке мреже обезбедити спровођењем свих неопходних мера очувања које одговарају еколошким захтевима типова станишта и станишта врста за која ће се утврдити одвојена важна еколошка подручја, као и применом поступака одговарајуће процене спроведених у складу са овим законом, како би се спречили потенцијални утицаји пројектата и планова на еколошку мрежу, а то су:1) одговарајући планови управљања или механизми управљања који су специфични за та подручја или су интегрисани у друге развојне планове који укључују циљеве очувања подручја еколошке мреже и 2) одговарајуће мере законодавне, административне или уговорне мере у складу са релевантним секторским прописима. Прописано је да се циљеви и мере заштите еколошке мреже односе на правна лица, предузетнике и физичка лица која својим активностима и радовима могу утицати на подручја еколошке мреже и еколошке коридоре. Надаље се прописује да било који план, програм или пројекат који без непосредне повезаности са управљањем подручја еколошке мреже, може значајно утицати на типове станишта и станишта врста за које је утврђено еколошки значајно подручје, било као појединачан пројекат повезан са другим плановима, програмима или пројектима, подлеже поступку оцене прихватљивости у складу са овим законом, узимајући у обзир циљеве очувања и утврђене мере заштите тог подручја. Праћење стања еколошке мреже обавља завод и/или

друге стручне и научне институције по овлашћењу Министарства. Забрањују се радови, активности и делатности који могу довести до угрожавања и нарушавања функција еколошке мреже и до нарушавања или трајног оштећења својстава и вредности појединих делова еколошке мреже. Изузетно од става 5. овог члана, Министарство може дозволити радове, активности и делатности у складу са чланом 8. овог закона.

Чланом 10. мења се постојећи члан 40. и прописује да подручјем еколошке мреже које је истовремено и заштићено подручје или се налази у оквиру границе заштићеног подручја или се са њим граничи управља управљач тог заштићеног подручја. циљеви и мере за очување и заштиту овог подручја биће утврђене једним планом управљања за заштићено подручје који укључује идентификоване типове станишта и станишта врста, циљеве и мере за очување типова станишта, станишта укључујући птице за које које је одређено еколошки значајно подручје на том подручју. За управљање еколошки значајним подручјем и еколошким коридором које није стављено под заштиту као заштићено подручје, Влада на предлог Министарства, односно надлежни орган аутономне покрајине, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налази део еколошке мреже може одредити или основати правно лице.Прописано је такође да планови управљања треба да дефинишу циљеве и мере за очување типова станишта и станишта врста укључујући птице за које је утврђено еколошки значајно подручје и могу бити укључени у релевантне планове коришћења природних ресурса на подручју еколошке мреже, као и да план управљања из става 3. овог члана доноси правно лице коме је поверено управљање делом еколошке мреже, а да ближи начин управљања еколошком мрежом утврдиће се актом Владе из члана 38. овог закона.

Чланом 11. прописано је да се у члану 42. после става 6. додаје став 7. који предвиђа да уколико је за подручје донет акт о заштити, а на интернет страници је постављено обавештење о извршеној ревизији подручја са коригованим режимима заштите, примењују се мере прописане ревизијом подручја приказане у студији заштите из става 1. овог члана, чиме се отклањају одређене недоумице у досадашњој пракси у погледу примене мера у случајевима када се ради о ревизији а до доношења новог акта о заштити подручја.

Чланом 12. прописано да се у члану 43. додаје се став 5. који гласи, којим се дефинише да Министарство у току јавног увида на својој интернет страници објављује стручну основу из става 2. овог члана.”

Чланом 13. прописано је да се у члану 52. став 6. брише. Наведена измена је из разлога што је начин достављања извештаја о остваривању плана управљања прописан чланом 54. Закона.

Чланом 14. допуњује се постојећи члан 54. ст. 7. и 8. на начин да се поред јавног увида о предложеном плану управљања заштићеним подручјем прописује и обавеза спровођења јавне расправе, коју спроводи управљач заштићеног подручја.

Чланом 15. прописано је да се у члану 64. став 2. после речи : „строго заштићене”, речи: „, и заштићене”, бришу се.

Такође, чланом 16. и у члану 65. речи заштићене, бришу се. Наведеним изменама, постиже се да се право на накнаду штете стиче само када штету проузрокују строго заштићене врсте, које уживају највећу заштиту у складу са Законом, и прописује да строго заштићене дивље врсте, радње и активности из члана 64. овог закона, начин рада

и поступања вештака у поступку утврђивања штете, износе накнаде штете и критеријуме за израчунавање штете прописује министар

Чланом 17. прецизира се обавеза управљача заштићеног подручја, тако што се у члану 68.став 1. тачка б) мења и гласи,б) формира чуварску службу и обезбеди надзор над спровођењем услова и мера заштите природе.

Чланом 18. предвиђа се нови члан 68а, којим се уводи обавеза за управљаче заштићених подручја да формирају Савет корисника заштићеног подручја. У циљу обезбеђивања интереса локалног становништва и корисника заштићеног подручја управљач оснива Савет корисника заштићеног подручја (у даљем тексту: Савет корисника). Савет корисника чине представници локалних самоуправа, организација и удружења чија се активност одвија на подручју заштићеног подручја и њега чине: по један члан из сваке општине заштићеног подручја, који се поименично делегира из сваке општине; један члан представник ловства кога именује ловачка комора Србије, из чланства регионалног одбора коморе коме територијално припада заштићено подручје; један члан из риболовачких организација кога именује надлежна риболовачка организација;један члан представник пљоопривредника са заштићеног подручја;један члан представник туристичких организација са заштићеног подручја;један члан представник локалних невладиних организација са заштићеног подручја. Прописано је да се у рад Савета корисника могу укључивати и други чланови носиоци права коришћења и експерти, са саветодавним гласом. Савет корисника доноси препоруке о локално значајним стварима у оквиру законом прописаних мера које се тичу заштићеног подручја и упућује их управљачу заштићеног подручја. Савет корисника доноси пословник о раду. Надаље, је прописано да ради информисања становништва у општинама заштићеног подручја и усаглашавања њихових интереса са интересима заштићеног подручја, управљач заштићеног подручја, сазива најмање једном годишње Савет корисника, а да је корисник заштићеног подручја дужан да поштује мере које налаже управљач, а у циљу извршавања законом поверених послова.

Чланом 19 и 20. врши се правнотехничко уређење, тако што се одредба којом се прописује да се ближи услови и мере заштите за строго заштићене дивље врсте и мере заштите њихових станишта утврђују актом из члана 48. овог закона, брише из члана 74. и додаје у члану 73. Такође се прецизира став 1. члана 74. којим је забрањено коришћење, уништавање и предузимање других активности којима би се могле угрозити строго заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива, укључујући и птице и њихова станишта.

Чланом 21. прецизира се члан 75. став 1. којим се прописује да изузетно од члана 74. овог закона, у случају да не постоји друго задовољавајуће решење и да изузеће није штетно по опстанак популација строго заштићених дивљих врста укључујући и птице, у повољном стању очувања у њиховом природном подручју распрострањености, Министарство може дозволити радње ради. Такође допуњује се став 3. тако што се додају речи:,,средства, мере или начине”.

Чл. 22.-24. врши се усклађивање са Законом о планском систему, тако што се доношење докумената јавних политика предвиђа на начин како то прописује Закон о планском систему. У том смислу у одговарајућим члановима реч „Стратегија”, замењује се речју „Програм”. Такође усклађен је и садржај и период важења појединачних

документата јавних политика , па се предвиђа да у члану 103. став 2. речи: „средњорочни програм” замењују се речју: „План”, а реч: „Стратегија” замењује се речју: „Програм”, а став 8. мења тако да Покрајински завод за заштиту природе доставља План за заштиту природних добара за период од три године и годишњи план за заштиту природних добара и извештај о њиховом остваривању Заводу за заштиту природе Србије. У том духу предвиђено је да се мења члан 104. тако што предвиђа да стручни послови из члана 102. овог закона обављају се на основу Плана за заштиту природних добара за период од три године и годишњег плана за заштиту природних добара, које доносе организације за заштиту природе, у складу са документима заштите природе из члана 111. овог закона. На План за заштиту природних добара за период од три године сагласност даје Влада, а на годишњи план за заштиту природних добара Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине. О остварењу Плана за заштиту природних добара за период од три године и годишњег плана за заштиту природних добара, организације за заштиту природе подносе извештај Министарству, односно надлежном органу аутономне покрајине.”

Чланом 25. постојећи члан 108. се мења и прецизира тако што предвиђа да буџету Републике Србије обезбеђују се подстицајна средства за очување и заштиту биолошке, предеоне и геолошке разноврсности, за јединице локалне самоуправе на чијој територији се успоставља подручје које је проглашено актом Владе, у циљу развоја оних делатности које погодују очувању заштићеног подручја. Влада утврђује висину подстицајних средстава, мерила и критеријуме за њихову расподелу по јединицама локалне самоуправе, критеријуме за учешће локалне самоуправе и динамику преноса средстава.

Чл. 26.-30. се такође усклађују постојеће одредбе Закона са Законом о планском систему тако што се прописује да у члану 111., називу изнад члана 112, чл. 112. и 114., реч: „Стратегија” у одговарајућем падежу, замењује се речју: „Програм” у одговарајућем падежу, у члану 111. став 1. реч: „програми” замењује се речју: „планови.”, у члану 112. став 1. речи: „за период од најмање десет година”, замењују се речима: „на предлог Министарства”, став 2. брише се а у ставу 4. после речи: „Влада” ставља се тачка, а речи: „за период од највише пет година.”, бришу се.

Такође, назив изнад члана 113. и члан 113. мења се и гласи: „Спровођење Програма заштите природе, а чланом 113 се прописује да Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, у оквиру надлежности утврђених овим и посебним законом и у складу са Програмом и својим специфичностима, доносе мере за заштиту природе у оквиру својих плансских документа. Прописано је такође да у члану 114. став 1. мења се и гласи да „Министарство у складу са одредбама закона који уређује планирани систем подноси Влади Извештај о стању природе у Републици Србији.

Чланом 31. у члану 119. додаје се нови став 1. који гласи: „На поступак вршења инспекцијског надзора примењују се одредбе закона који уређује инспекцијски надзор, ако овим законом није другачије прописано, чиме се врши усклађивање са одредбама Закона о инспекцијском надзору. Такође у досадашњем ставу 4. који постаје став 5. после речи „самоуправе” брише се тачка, додаје се запета и речи: „као и инспекцијски надзор над спровођењем услова и мера заштите природе ван заштићених подручја на територији локалне самоуправе, чиме се прецизира одредба о инспекцијском надзору јединице локалне самоуправе.

Чл. 32.–34. усклађују се казнене одредбе, са извршеним изменама и допунама Закона као и врши прецизирање и допуна постојећих казнених одредаба.

Прелазним и завршним одредбама прописано је да ће Влада у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, прописати акт којим ће се дефинисати поступак, ближи услови и начин решавања започетих поступака.

Такође прописано је да подручја која су класификована као подручја од европског значаја у складу са критеријумима утврђеним у члану 38.став 4. овог закона, успостављају се као делови еколошке мреже у складу са чланом 38.став 5. овог закона и уживају пуну заштиту у складу са одредбама овог закона док не постану део европске еколошке мреже НАТУРА 2000.

Чланом 37. прописано је да се на подзаконске прописе донете у складу са Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-други закон), који на другачији начин уређују питања која су предмет уређивања овог закона примењују одредбе овог закона, до њиховог усаглашавања са овим законом.

Чланом 38. прописано је да ће подзаконски прописи за спровођење овог закона бити донети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 40. прописано је да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон - у даљем тексту: Закон), установљени су режими заштите у заштићеним подручјима, у члану 35. Закона, на основу кога је изградња хидроенергетских објеката забрањена само у првом режиму заштите, односно у другом и трећем режиму заштите изградња хидроелектрана и хидротехничких радова се ограничава, тј. могућа је. Истим чланом дато је овлашћење Влади да ближе пропише решиме заштите, поступак и начин њиховог одређивања и објекте, радове и активности који су забрањени или ограничени.

Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, број 31/12), донетој на основу члана 35. став 12., прописано је:

Режим заштите II степена радове и активности ограничава на:

1) регулацију и преграђивање водотока, формирање водоакумулација код којих вода која дотиче, или се додатно задржава или акумулирана вода, ограничава на количину до укупно 10 милиона m³, мелиорационе и друге хидротехничке радове, на површину до укупно 5 ha;

2) изградњу хидроелектрана појединачне снаге максимално до 5 MW;

Режим заштите III степена радове и активности ограничава на:

1) изградњу других индустријских објеката и то на изградњу мањих објеката за претежно локалне потребе, као и изградњу енергетских објеката и мини хидроелектрана снаге максимално до 30 MW;

Сагласно члану 9. Уредбе о режимима заштите, радови који нису забрањени, као и радови за које се основано претпоставља да могу имати неповољне последице на заштићено подручје, подлежу процедури процене утицаја на животну средину и прибављања сагласности у складу са законом. Такође, чланом 6. исте Уредбе, прописано

је и то да радови и активности који су ограничени Уредбом о режимима заштите, а угрожавају неку од темељних вредности заштићеног подручја, могу се забрањују се у складу са законом којим се уређује заштита природе, актом о проглашењу заштићеног подручја и међународним уговорима. У складу са чланом 57. Закона о заштити природе за радове и активности, односно извођење пројеката на заштићеном подручју спроводи се поступак процене утицаја на животну средину, уз обавезно прибављање акта о условима и мерама заштите природе. За радове и активности, односно пројекте за које се не спроводи поступак процене утицаја на животну средину, а који могу имати утицај на вредности и обележја заштићеног подручја, извођач радова, односно носилац пројекта, дужан је да од завода прибави акт о условима и мерама заштите природе.

У односу на оваква законска решења, уз поштовање прописаних услова, уз прописани инспекцијски надзор, прописани надзор од стране управљача заштићеног подручја, као и многе друге одредбе разних закона који дају овлашћења за поступање, може се рећи да је у нормативном смислу у великој мери обезбеђена заштита природе и санкционисање у случајевима противзаконитог поступања и без обзира што је изградња МХЕ омогућена у заштићеним подручјима.

Чињеница је међутим, да је у пракси дошло до великог уништавања природе, водених токова и других сегмената животне средине, да ли због непоступања од стране инвеститора у складу са издатим дозволама, условима и сагласностима или пак недовољне контроле и надзора од стране свих надлежних органа, непознавања закона, законских могућности, непоступања у складу са овлашћењима која имају сви актери и сва заинтересована лица у сваком од поступака који за крајњи циљ имају изградњу МХЕ у заштићеном подручју. Све наведено довело је до великог нездовољства и опште кампање за забрану изградње МХЕ уопште, а поготову у заштићеним подручјима.

Треба истаћи да сваки од релевантних прописа који садржи одређене процедуре за издавање услова, сагласности и дозвола а које за крајњи исход имају изградњу мале хидроелектране, је управни поступак, па је и правни пут за поништај тих аката, прописан законом који уређује управни поступак као и сваким од тих посебних закона.

Имајући у виду негативне утицаје привредних активности на укупно стање биодиверзитета, еколошки значајна станишта, природне реткости, као и угрожене врсте и предела у заштићеним подручјима. Негативне последице се посебне одражавају на стање шумских екосистема и посебно осетљивих екосистема (влажна и мочварна станишта, степе и шумостепе, пешчаре, континенталне слатине, високо планинска станишта и др.)

Концепт изградње МХЕ фундаментално угрожава систем заштите животне средине, очување биодиверзитета и стабилност фрагилних екосистема брдско-планинских подручја. Проблеми који су уочени изградњом постојећих МХЕ, према захтевима јавности, захтевају хитно преиспитивање издатих аката као и процедура које за крајњи циљ имају изградњу МХЕ, забрану изградње нових МХЕ, па чак и забрану рада постојећим МХЕ. Посебно се истиче нужност што хитније забране изградње МХЕ у заштићеним подручјима Републике Србије.

Према многобројним анализама, између осталих према цитираном научном раду Шумарског факултета у Београду, наставак изградње МХЕ до планираног броја (850) довео би до озбиљних екосистемских поремећаја и деградације животне средине.

То би, поред осталог, значило и ускраћивање основног људског права сваком грађанину Републике Србије, да користи током свог живота и сачува за будућа поколења, јединствене природне вредности Србије.

Дакле, градња МХЕ, иако је другим прописима предвиђено стимуслисање истих, нарушава концепт заштите животне средине и угрожава традиционалан начин живота локалног становништва, и није оправдана посебно у заштићеним подручјима, као највреднијим деловима природе, па се овим законом предлаже забрана изградње МХЕ у заштићеним подручјима.

Чињеница је да се заштита природе може оствари само уз међуресорску, мулти и интердисциплинарну сарадњу у овој области. Уколико се не обезбеди уградња критеријума заштите биодиверзитета у секторске политику развоја, као што су пољопривреда, шумарство, водопривреда и др. нећемо моћи ефикасно да остваримо заштиту животне средине, јер је заштита и одрживо коришћење биодиверзитета, уствари најважнија карика за остваривање тог циља.

Постизање циљева заштите природе захтева пре свега успостављање ефикасних механизама за добијање одговарајућих информација и података за вредновање биодиверзитета, утврђивање фактора угрожавања и процену степена угрожености екосистемске, специјске и генетичке компоненте биодиверзитета и разумевање међузависности и условљености привредног развоја капацитетима и ограничењима природних ресурса.

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Изградња МХЕ доноси корист једино појединцима и интересним групама (инвеститори и корисници МХЕ, производи и испоручиоци опреме). Инвеститори су углавном приватне компаније које имају јасан интерес: од тренутка пуштања МХЕ у погон, произведена електрична енергија се испоручује Електропривреди Србије, која плаћа повлашћену цену производицима 10,6-13,93 евроценти по KW/h произведене енергије (према подацима са сајта Министарства рударства и енергетике а све то на крају иде на терет грађана јер се рачуни за потрошenu електричну енергију оптерећују са 0,093 динара по потрошеним киловат часу, у сваком домаћинству у Србији. Дакле, интересне групе и појединци остварују огромну материјалну корист, наносећи велику еколошку штету, а све то плаћају грађани Србије, кроз рачуне за утрошену електричну енергију.

Штета коју би предложеним решењима претрпели инвеститори у мале хидроелектране, пројектанске куће које се баве израдом пројектне документације за ове објекте, испручиоце опреме у делу смањења или обуставе активности, далеко је мања од средстава која су потребна да се санира девастација животне средине која би настала изградњом деривационих хидрелектрана са аспекта угрожавања водних ресурса, биодиверзитета, геодиверзитета и предеоних карактеристика. Средства за санацију последица ио животну средину које би настале изградњом малих хидрелектрана у заштићеним подручјима у највећој мери морала би да обезбеди Република Србија у свом буџету.

Електропривреда Србије има у оперативној употреби мале хидрелектране за које је планирана реконструкција и повећање капацитета, као и изградња нових.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Жељена промена се остварује у складу са документима јавних политика наведеним у оквиру одговора на питање 2. у Прилогу 2.

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Промена се не може остварити у оквиру важећих прописа, односно Закона о заштити природе.

10) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (*status quo*).

С обзиром на све могуће нејасноће, евентуалну пренормирањост, компликоване процедуре прописане различитим законима, а у односу на захтеве јавности, експанзију изградње малих хидроелектрана у заштићеним подручјима, штету која се наноси природи и животној средини, која је немерљива у односу на добит коју појединци имају од изградње малих хидроелектрана, најефикасније решење за спречавање оваквих активности у будућности, у заштићеним подручјима што је материја уређена Законом, је измена и допуна одредаба тога закона на начин да се забрани изградња хидроенергетских објеката у заштићеним подручјима.

То би, поред осталог, значило и ускраћивање основног људског права сваком грађанину Републике Србије, да користи током свог живота и сачува за будућа поколења, јединствене природне вредности Србије.

Дакле, градња МХЕ, иако је другим прописима предвиђено стимуслисање истих, нарушава концепт заштите животне средине и угрожава традиционалан начин живота локалног становништва, и није оправдана посебно у заштићеним подручјима, као највреднијим деловима природе, па се овим законом предлаже забрана изградње МХЕ у заштићеним подручјима.

11) Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

У Европској Унији је изграђено око 23.000 хидроелектрана, од чега је око 91% МХЕ (21.000). МХЕ производе свега 13% електричне енергије добијене снагом воде, док веће хидроелектране са бројчаним учешћем од 9% производе чак 87% од укупне електричне енергије. Када се наводи пример Немачке, истиче се да је изграђено чак 7.300 МХЕ, али се често изоставља податак да оне доприносе са свега 0,06% у билансу произведене електричне енергије на годишњем нивоу, са тешким еколошким последицама, пре свега, угрожавањем или потпуним уништењем живог света. Други пример је Аустрија, где 2.202 МХЕ производе свега 4% електричне енергије добијене снагом воде, док 417 већих хидроелектрана производи 96% електричне енергије. Управо због малог енергетског доприноса, а фаталних еколошких последица, власти у САД су уклониле више од 1.000 МХЕ (углавном деривационог типа), у периоду 1993-2017. Слични процеси се одвијају у Француској, Шпанији, Немачкој и Шведској. Преграђивање мањих водотокова значајно је смањило бројност поједињих врста риба и

других организама, тако да је квалитет више од 70% станишта у ЕУ оцењен као „неповољан, неодговарајући или лош”. Готово 47% европских водотокова нема „добар еколошки статус”, у складу са критеријумима ЕУ- Water Framework Directive. Озбиљне дискусије о целисходности коришћења МХЕ, поготово у брдско-планинским подручјима, се воде и у Европском парламенту због изражених негативних, еколошких ефеката, поготово у алпским областима Аустрије, Немачке, Француске и Италије. Највише примедби се односи на деградацију екосистема, смањење биодиверзитета, фрагментацију станишта риба и појачану ерозију. Европска комисија је Румунији дала обавезујући налог да испита одрживост концепта МХЕ, јер су у јаком кратком периоду изградили више од 500 објекта и значајно нарушили квалитет акватичних екосистема у својим брдско-планинским подручјима.

Предлаже се укидање стимулативних („феед-ин”) тарифа које се примењују за енергију произведену у МХЕ, јер се на тај начин стварају неједнаки услови на тржишту и иницирају могући коруптивни процеси, уз малу енергетску корист и несразмерно велику еколошку штету.

Према Студији европских организација које се баве заштитом водотокова, осам МХЕ је изграђено у Албанији, Хрватској и Македонији, средствима Европске банке за обнову и развој (EBRD) и Европске инвестиционе банке (EIB), у периоду 2013-2015. То је довело до нестанка или смањења популација ендемских и заштићених врста риба, угрожавања водоснабдевања локалних заједница и интензивне ерозије на приступним путевима. Установљени су драстични примери кршења националних законодавстава и стандарда заштите животне средине, које примењују међународне финансијске институције, тако да EBRD и (EIB) преиспитују своју пословну политику за 2018. годину, по питању финансирања градње МХЕ. Ипак, на Балкану је планирана изградња чак 2.700 објекта, иако је овај регион већ сада један од најугроженијих текућим климатским аномалијама, које између остalog, доводе до значајно редукованих протицаја у маловодним периодима.

СТАЊЕ У СРБИЈИ

Процес изградње МХЕ започиње са преграђивањем водотокова и формирањем водозахватних грађевина, после чега се постављају деривациони цевоводи, просечне дужине 1-3 км, некада и читавих 5 км, којима се вода транспортује до машинске зграде са турбинама, одакле се враћа у водоток. Градња се обавља коришћењем тешке механизације, уз потпуну деструкцију речног корита и приобаља, што има фаталне последице по живи свет акватичног екосистема. Током маловодних периода власници МХЕ готово сву воду усмеравају у деривационе цевоводе, јер са већом количином воде производе више енергије и остварују већи профит. На тај начин корито остаје суво на деоницама и од неколико километара, што доводи до потпуног уништења живог света у водотоку.

Према расположивим подацима до августа 2019. године, које су доставили управљачи заштићених подручја, а на основу анализе Министарства заштите животне средине, број МХЕ у заштићеним подручјима, је следећи:

- ИЗГРАЂЕНО: 18
- У ИЗГРАДЊИ: 5
- У ПЛАНУ/НИЈЕ ИЗГРАЂЕНО: 51
- НИЈЕ У ФУНКЦИЈИ: 1

- САМО ВОДОЗАХВАТ У ЗП: 3

Приликом израде техничке документације потребно је одредити „биолошки минимум“, односно „еколошки оджив проток“, који би требало да обезбеди опстанак акватичног екосистема. У свим пројектима за МХЕ у Србији овај протицај се одређује на основу примене рачуна вероватноће, емпиријских или статистичких метода. Међутим, репрезентативан „биолошки минимум“, могуће је одредити тек после дефинисања хидробиолошких карактеристика водотока, на основу детаљног мониторинга живог света. Мониторинг се обавља симултаним радом стручних лица из области хидробиологије и хидрометрије, после чега следи успостављање функционалне везе између неопходних услова за опстанак живог света у водотоку и одговарајућих нивоа воде (протицаја). Тек после тога може се детерминисати „биолошки минимум“, односно, „еколошки оджив проток“. Детаљан мониторинг акватичних екосистема, пре израде пројектне документације, није обављен ни за једну МХЕ у Србији, тако да се поставља питање репрезентативности усвојених вредности „биолошког минимума“, односно, нема доказа да тако одређени протицаји обезбеђују услове за опстанак живог света у речном току.

Један од обавезних грађевинских елемената на преградним местима за МХЕ су „рибље стазе“, које би требало да обезбеде кретање ихтиофауне узводно и низводно од водозахвата. Међутим оне су углавном без воде, засуте наносом или грањем, дакле потпуно нефункционалне. Међутим, ситуација није боља ни у другим земљама: од 212 анализираних рибљих стаза у Немачкој, само 10% рибе уочавају као могућу путању кретања, а свега 5% испуњава критеријуме за ефикасно кретање риба.

Сличне резултате показују истраживања обављена у Аустрији и САД.

На жалост, довољно је погледати примере Јошаничке реке (падине Копаоника), Бистрице (околина Нове Вароши) и Црновршке реке (Стара планина, на деоници од села Црни Врх према селу Балта Бериловац), да би се разумеле катастрофалне еколошке последице градње МХЕ у Србији. Оно што посебно забрињава јесте чињеница да су Јошаничка и Црновршка река у заштићеним подручјима где је примарни циљ очување природних вредности а не производња енергије.

Аутори научног рада, као илустративан негативан пример планирања, наводе Парк природе „Стара планина“ где је предвиђена изградња 58 МХЕ. Један од закључака овог научног рада, је и тај да је потребно забранити градњу МХЕ у заштићеним природним подручјима у Републици Србији, што је и захтев многобројних грађана, органа и организација.

Пример за то је случај који је постао и општепознат, случај изградње мале хидроелектране „Паклештица“ на реци Височици на Старој Планини, која је проглашена Парком природе.

У поступку преиспитивања донетог Решења о давању сагласности на Студију о процени утицаја Министарство заштите животне средине, донело је решење да се понови поступак давања сагласности на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта изградње мале хидроелектране „Паклештица“ на реци Височици.

Управни суд је поништио то Решење Пресудом од 17. априла 2018. године, али је Врховни Касациони суд уважио тужбу Министарства, и преиначио пресуду Управног суда, дана 26.9.2018. године.

То говори у прилог комплексности овог проблема, али и нужности да се у сваком појединачном случају за који су донета одређена правна акта, та иста акта укидају или поништавају у законом прописаном поступку и пред надлежним органима.

ПРИЛОГ 3:

Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Општи циљ Републике Србије је да обезбеди систем за примену донетих закона у циљу заштите, управљања и унапређења стања заштићених подручја се заснива на успостављању ефикасне заштите постојећих заштићених подручја, повећању укупне површине под заштитом (у планском периоду до 2021. године до 12% територије Републике Србије), успостављању националне еколошке мреже и идентификацији подручја за европску еколошку мрежу НАТУРА 2000, као и изградњи ефикасног система управљања подручја која су обухваћена наведеним мрежама.

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доводе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Разлог за доношење предложених измена Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-други закон) је потреба да се отклоне одређени проблеми и недостаци који су уочени у досадашњој примени Закона, пре свега члана 35. Закона, којим су утврђени режими заштите у заштићеном подручју.

Усклађеност са прописима Европске уније, посебно са Директивом о стаништима и Директивом о птицама (Council Directive on the conservation of natural habitats and of wild fauna I flora (1992L0043-EEC и Council Directive on the conservation of wild birds (32009L0147), остварена је кроз Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10- исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) и подзаконске акте на основу тога закона.

Овим Нацртом закона врши се усклађивања са одредбама Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) као усклађивања са Законом о инспекцијском надзору („Службени гласник РС”, бр. 36/15, 44/18-др. Закон и 95/18). Такође, поједине одредбе Закона којима је извршено усклађивање са прописима Европске Уније, мењају се и допуњују и тиме унапређује правни основ за израду подзаконских аката у складу са овим Законом. У том смислу измене и допуне чл. 10., 38., 39., 40. и 108. Закона који се односе на успостављање поступка Оцене прихватљивости за еколошку мрежу као и одредбе о еколошкој мрежи су детаљније разрађене и потпуније дефинисане, чиме се један од најважнијих процеса у заштити природе, а то је процес успостављања, заштите, управљања и финансирања еколошке мреже Републике Србије, односно еколошке мреже Европске Уније, НАТУРА 2000, дефинише у складу са захтевима Директиве 92/43/ЕЕЗ о очувању природних станишта и дивљих животињских и биљних врста (у даљем тексту: Директива о стаништима) и Директиве 2009/147/ЕЗ о очувању дивљих птица (у даљем тексту: Директива о птицама).

Изградња делотворног система управљања заштићеним подручјима који ће обезбедити да оно што је заштићено буде и сачувано, унапређено или излечено, на прави и одржив начин, у јавном интересу али и за добробит људи који живе у заштићеним подручјима и носилаца привредног развоја.

Режими заштите у заштићеним подручјима, одређени су тако да се унапред зна које су активности забрањене а које ограничено, односно радови и активности ограничавају се просторно, временски, по обimu и у односу на просторни распоред природних и створених вредности. Тиме је обезбеђена, с једне стране, ефикасна заштите вредности заштићених подручја, а с друге стране извесност планера и инвеститора у погледу услова заштите природе који их очекују на тим подручјима.

Обезбеђује се очување станишта, екосистема и врста, очување изворне генетичке разноврсности, одржавање природних еколошких процеса, очување структурних одлика peјзажа, очување делова нетакнуте природе за научна истраживања, праћење стања и образовање, пружање прилике будућим генерацијама да искусе доживљај и ужитак у областима које нису деградиране људским активностима у дужем временском периоду, очување суштинских природних одлика и квалитета средине за дужи временски период, омогућавање јавног приступа ради задовољења духовних и физичких потреба посетилаца на начин којим се неће пореметити природне одлике подручја, пружање могућности локалном становништву да очува традиционални начин живота у складу са потенцијалима подручја, спречавање делатности које могу да наруше заштићено подручје, усклађивање потреба локалних заједница са вредностима подручја, очување склада природе, традиционалних и културних вредности, наставак традиционалног коришћења ресурса, градње, друштвених и културних манифестација, поспешивање начина живота и делатности које су у складу са природом и створеним вредностима.

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Предлогом Нацрт закона о изменама и допунама Закона о заштити природе, општи и посебни циљеви су усклађени с важећим стратегијама и просторним планом а пре свега са приоритетним циљевима Владе, из Прилога 2. питање 2.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

На повећању укупне површине под заштитом до 12% територије Републике Србије у планском периоду до 2021. године.

Остваривање општих односно посебних циљева је могуће на примеру очувања станишта, екосистема и врста, очување делова нетакнуте природе за научна истраживања, праћење стања и образовање, пружање прилике будућим генерацијама да искусе доживљај и ужитак у областима које нису деградиране људским активностима итд.

Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „status quo“ опција?

Србија је најсиромашнија земља Балкана када су у питању аутохтоне површинске воде, а управо на еколошки и хидролошки највреднијим речицама започело је спровођење масовне градње МХЕ. Проблеми који су уочени изградњом постојећих МХЕ захтевају хитно преиспитивање процедуре за издавање дозвола, како за планиране тако и изграђене објекте, уз императив забране даље градње у заштићеним подручјима. Уколико би се све планиране МХЕ изградиле, било би обезбеђено свега 2-3,5% потреба у енергетском билансу Србије на годишњем нивоу, али би то значило да је девастиран највећи део квалитетних водотокова брдско-планинског региона Србије.

Управо мерама које предвиђа овај закон, а пре свега забраном изградње МХЕ у заштићеним подручјима, у будућности ће се спречити масовно уништавање водених токова, биљног и животињског света, и других сегмената природе, а са друге стране омогућити правна сигурност за потенцијалне инвеститоре, којима се омогућава да пре предузимања било каквих радњи, имају јасна и прецизна сазнања о томе где је изградња МХЕ забрањена.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Материја којом се уређује област заштите природе се не може устројити без постојања законског акта којим се уређују правила у заштити и очување заштићених подручја, тако да не постоје друге могућности за решавање наведених проблема.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Предложеним решењима, у циљу испуњења посебног циља у процесу приступању ЕУ у вези повећања удела обновљивих извора енергије у финалној потрошњи енергије, подстакла би се примена других обновљивих извора енергије који имају мањи утицај на животну средину, а посебно биомасе као највећег потенцијала за производњу обновљиве енергије.

4) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Не, јер већ постоје националне институције које прате реализацију посебних циљева (Агенција за заштиту животне средине, Агенција за енергетску ефикасност и др.)

5) Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Промену није могуће постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера.

6) Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Да могу.

Циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора су укључене у процес спровођења Закона, и то правна лица која могу бити именована за обављање послова заштите природе као управљачи заштићених подручја.

Предлогом Нацрт закона о изменама и допунама Закона о заштити природе предвиђа се нови члан 68а, којим се уводи обавеза за управљаче заштићених подручја да формирају Савет корисника заштићеног подручја. У циљу обезбеђивања интереса локалног становништва и корисника заштићеног подручја управљач оснива Савет корисника заштићеног подручја (у даљем тексту: Савет корисника). Савет корисника чине представници локалних самоуправа, организација и удружења чија се активност одвија на подручју заштићеног подручја и њега чине: по један члан из сваке општине заштићеног подручја, који се поименично делегира из сваке општине; један члан представник ловства кога именује ловачка комора Србије, из чланства регионалног одбора коморе коме територијално припада заштићено подручје; један члан из риболовачких организација кога именује надлежна риболовачка организација; један члан представник пољопривредника са заштићеног подручја; један члан представник туристичких организација са заштићеног подручја; један члан представник локалних невладиних организација са заштићеног подручја. Прописано је да се у рад Савета корисника могу укључивати и други чланови носиоци права коришћења и експерти, са саветодавним гласом. Савет корисника доноси препоруке о локално значајним стварима у оквиру законом прописаних мера које се тичу заштићеног подручја и упућује их управљачу заштићеног подручја. Савет корисника доноси пословник о раду. Надаље, је прописано да ради информисања становништва у општинама заштићеног подручја и усаглашавања њихових интереса са интересима заштићеног подручја, управљач заштићеног подручја, сазива најмање једном годишње Савет корисника, а да је корисник заштићеног подручја дужан да поштује мере које налаже управљач, а у циљу извршавања законом поверилих послова.

7) Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Да, за спровођење идентификованих опција не захтева ангажовање додатних ресурса, како кадровских, тако ни техничких.

8) Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Изабрана опција наведена је у одговорима овог прилога.

ПРИЛОГ 5:

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1) Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Доношење ових измена и допуна Закона о заштити природе не изазива трошкове његове примене а позитивни ефекти доношења закона су многобројни као на пример очување станишта, екосистема и врста, очување делова нетакнуте природе за научна истраживања, праћење стања и образовање, пружање прилике будућим генерацијама да искусе доживљај и ужитак у областима које нису деградиране људским активностима итд.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

Финансијске ресурсе за спровођење изабране опције није потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања.

3) Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Спровођење измена и допуна Закона о заштити природе неће утицати на међународне финансијске обавезе.

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктуирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Промене у изменама и допунама Закона о заштити природе неће проузроковати нове трошкове, па самим тим није потребно процењивати трошкове.

5) Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Да, могуће је финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава

6) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Изабрана опција измена и допуна Закона о заштити природе неће проузроковати расходе других институција.

ПРИЛОГ 6:

Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Изабрана опција у изменама и допунама Закона о заштити природе не изазива додатне трошкове грађанима, привреди, посебно малим и средњим привредним

друштвима јер не уводи нове обавезе у односу на обавезе које су прописане важећим Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 - испр.).

Изградња МХЕ доноси корист једино појединцима и интересним групама (инвеститори и корисници МХЕ, произвођачи и испоручиоци опреме). Инвеститори су углавном приватне компаније које имају јасан интерес: од тренутка пуштања МХЕ у погон, произведена електрична енергија се испоручује Електропривреди Србије, која плаћа повлашћену цену произвођачима 10,6-13,93 евроценти по киловатчасу производе енергије (према подацима са сајта Министарства рударства и енергетике а све то на крају иде на терет грађана јер се рачуни за потрошну електричну енергију оптерећују са 0,093 динара по потрошеној киловат часу, у сваком домаћинству у Србији. Дакле, интересне групе и појединци остварују огромну материјалну корист, наносећи велику еколошку штету, а све то плаћају грађани Србије, кроз рачуне за утрошену електричну енергију.

Штета коју би предложеним решењима претрпели инвеститори у мале хидроелектране, пројектанске куће које се баве израдом пројектне документације за ове објекте, испрчиоце опреме у делу смањења или обуставе активности, далеко је мања од средстава која су потребна да се санира девастација животне средине која би настала изградњом деривационих хидролектрана са аспекта угрожавања водних ресурса, биодиверзитета, геодиверзитета и предеонах карактеристика. Средства за санацију последица ио животну средину које би настале изградњом малих хидролектрана у заштићеним подручјима у највећој мери морала би да обезбеди Република Србија у свом буџету.

Електропривреда Србије има у оперативној употреби мале хидролектране за које је планирана реконструкција и повећање капацитета, као и изградња нових.

Изменама и допунама Закона о заштити природе, у члану 65., постиже се да се право на накнаду штете стиче само када штету проузрокују строго заштићене врсте, које уживају највећу заштиту у складу са Законом, и прописује да строго заштићене дивље врсте, радње и активности из члана 64. овог закона, начин рада и поступања вештака у поступку утврђивања штете, износе накнаде штете и критеријуме за израчунавање штете прописује министар

2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Изабрана опција не утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту.

3) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Изабране опције не утичу на услове конкуренције.

4) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Изабрана опција не утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација.

5) Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Изабрана опција не утиче на друштвено богатство и његову расподелу.

6) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?

Нова решења неће суштински имати ефекте на квалитет и статус радне снаге.

ПРИЛОГ 7:

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Примена овог закона неће проузроковати додатне трошкове грађанима, привреди, посебно малим и средњим привредним друштвима јер не уводи нове обавезе у односу на обавезе које су прописане важећим Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 - испр.).

2) Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Највреднији делови Републике Србије се стављају под заштиту, између остalog и ради очувања природних активности које већ постоје на тим подручјима и које би се могле развијати и морале усмерити ка очувању основних вредности тог подручја, што и представља систем одрживог развоја, односно усклађеност економског и друштвеног развоја с једне стране и заштите природе друге стране.

Као најочуванији и најдрагоценји објекти природе и значајни центри биолошке разноврсности, заштићена подручја на територији Републике Србије стављена су под заштиту у складу са националним законодавством и међународним уговорима. Заштићена подручја у Републици Србији представљају подручја која по својим еколошким, биogeографским и другим карактеристикама представљају природне целине од изузетног значаја са екосистемима и пределима посебних вредности у погледу изворности, биолошке разноврсности, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидролошких и других појава и процеса, као и културно-историјских вредности и антропофеномена насталих у интеракцији човека и природе.

Национални паркови, резервати, споменици природе, предели изузетних одлика и паркови природе представљају очувани део природе посебних природних вредности и предела, због којих имају трајни еколошки, научни, културни, образовни и здравствено-рекреативни значај.

Заштићена подручја у Републици Србији представљају подручја која по својим еколошким, биogeографским и другим карактеристикама представљају природне целине од изузетног значаја са екосистемима и пределима посебних вредности у погледу изворности, разноврсности вегетације, флоре и фауне, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидролошких и других појава и процеса, културно-

историјске вредности и антропофеномена насталих у интеракцији човека и природе и као такви налазе се под заштитом државе. Стављају се у функцију спровођења укупне заштите и развоја природних ресурса и свих осталих вредности, специфичности и феномена, Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка) и актима о проглашењу заштићених подручја, као добра од општег интереса.

У односу на оваква законска решења, уз поштовање прописаних услова, уз прописани инспекцијски надзор, прописани надзор од стране управљача заштићеног подручја, као и многе друге одредбе разних закона који дају овлашћења за поступање, може се рећи да је у нормативном смислу у великој мери обезбеђена заштита природе и санкционисање у случајевима противзаконитог поступања и без обзира што је изградња МХЕ омогућена у заштићеним подручјима.

3) На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Мере изабране опције би позитивно утицале на лица са посебним потребама, развојем екотуризма, уређењем стаза и едукативних програма, посебно у руралним срединама а у складу са њиховим потребама и одрживим развојем.

Питања за која је процењено да нису релевантна за проблематику уредбе, изостављена су из Извештаја о спроведеној анализи ефекта за документ јавне политике.

ПРИЛОГ 8:

Кључна питања за анализу ефекта на животну средину

1) Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

Изградња МХЕ, иако је другим прописима предвиђено стимуслисање истих, нарушава концепт заштите животне средине и угрожава традиционалан начин живота локалног становништва, и није оправдана посебно у заштићеним подручјима, као највреднијим деловима природе, па се овим законом предлаже забрана изградње МХЕ у заштићеним подручјима.

Изградња делотворног система управљања заштићеним подручјима који ће обезбедити да оно што је заштићено буде и сачувано, унапређено или излечено, на прави и одржив начин, у јавном интересу али и за добробит људи који живе у заштићеним подручјима и носилаца привредног развоја.

Режими заштите у заштићеним подручјима, одређени су тако да се унапред зна које су активности забрањене а које ограничено, односно радови и активности ограничавају

се просторно, временски, по обimu и у односу на просторни распоред природних и створених вредности. Тиме је обезбеђена, с једне стране, ефикасна заштите вредности заштићених подручја, а с друге стране извесност планера и инвеститора у погледу услова заштите природе који их очекују на тим подручјима.

Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-други закон - у даљем тексту: Закон), установљени су режими заштите у заштићеним подручјима, у члану 35. Закона, на основу кога је изградња хидроенергетских објеката забрањена само у првом режиму заштите, односно у другом и трећем режиму заштите изградња хидроелектрана и хидротехничких радова се ограничава, тј. могућа је. Истим чланом дато је овлашћење Влади да ближе пропише режиме заштите, поступак и начин њиховог одређивања и објекте, радове и активности који су забрањени или ограничени.

Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, број 31/12), донетој на основу члана 35. став 12., прописано је:

Режим заштите II степена радове и активности ограничава на:

1) регулацију и преграђивање водотока, формирање водоакумулација код којих вода која дотиче, или се додатно задржава или акумулирана вода, ограничава на количину до укупно 10 милиона m^3 , мелиорационе и друге хидротехничке радове, на површину до укупно 5 ha;

2) изградњу хидроелектрана појединачне снаге максимално до 5 MW.

Режим заштите III степена радове и активности ограничава на:

1) изградњу других индустриских објеката и то на изградњу мањих објеката за претежно локалне потребе, као и изградњу енергетских објеката и мини хидроелектрана снаге максимално до 30 MW;

Чињеница је да је у пракси дошло до великог уништавања природе, водених токова и других сегмената животне средине, да ли због непоступања од стране инвеститора у складу са издатим дозволама, условима и сагласностима или пак недовољне контроле и надзора од стране свих надлежних органа, непознавања закона, законских могућности, непоступања у складу са овлашћењима која имају сви актери и сва заинтересована лица у сваком од поступака који за крајњи циљ имају изградњу МХЕ у заштићеном подручју. Све наведено довело је до великог нездовољства и опште кампање за забрану изградње МХЕ уопште, а поготову у заштићеним подручјима.

Треба истаћи да сваки од релевантних прописа који садржи одређене процедуре за издавање услова, сагласности и дозвола а које за крајњи исход имају изградњу мале хидроелектране, је управни поступак, па је и правни пут за поништај тих аката, прописан законом који уређује управни поступак као и сваким од тих посебних закона.

Постизање циљева заштите природе захтева пре свега успостављање ефикасних механизама за добијање одговарајућих информација и података за вредновање биодиверзитета, утврђивање фактора угрожавања и процену степена угрожености екосистемске, специјске и генетичке компоненте биодиверзитета и разумевање међузависности и условљености привредног развоја капацитетима и ограничењима природних ресурса.

2) Да ли изабрана опција утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну?

Изабрана опција позитивно утиче на квалитет и структуру екосистема, укључујући и интегритет и биодиверзитет екосистема, као и флору и фауну, јер се обезбеђује очување станишта, екосистема и врста, очување изворне генетичке разноврсности, одржавање природних еколошких процеса, очување структурних одлика пејзажа, очување делова нетакнуте природе за научна истраживања, праћење стања и образовање, пружање прилике будућим генерацијама да искусе доживљај и ужитак у областима које нису деградиране људским активностима у дужем временском периоду, очување суштинских природних одлика и квалитета средине за дужи временски период, омогућавање јавног приступа ради задовољења духовних и физичких потреба посетилаца на начин којим се неће пореметити природне одлике подручја, пружање могућности локалном становништву да очува традиционални начин живота у складу са потенцијалима подручја, спречавање делатности које могу да наруше заштићено подручје, усклађивање потреба локалних заједница са вредностима подручја, очување склада природе, традиционалних и културних вредности, наставак традиционалног коришћења ресурса, градње, друштвених и културних манифестација, поспешивање начина живота и делатности које су у складу са природом и створеним вредностима.

3) Да ли изабрана опција утиче на здравље људи?

Изабрана опција позитивно утиче на здравље људи.

4) Да ли изабрана опција представља ризик по животну средину и здравље људи и да ли се допунским мерама може утицати на смањење тих ризика?

Изабрана опција у изменама и допунама Закона о заштити природе не представља ризик по животну средину и здравље људи али се уводи нова дефиниција којом се дефинише начело предострожности, када постоји претња настанка значајне или неповратне штете за заштићено природно добро, значајнох негативног утицаја на циљеве очувања или целовитости еколошке мреже, недостатак научних података неће бити узет као разлог за недоношење одлуке, одлагање или непредузимање мере за спречавање угрожавања и деградације природе.

5) Да ли изабрана опција утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област?

Изабрана опција у изменама и допунама Закона о заштити природе не утиче на заштиту и коришћење земљишта у складу са прописима који уређују предметну област.

ПРИЛОГ 9:

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Изабраном опцијом у изменама и допунама Закона о заштити природе не уводе организационе, управљачке или институционалне промене.

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције.

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктуирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

За реализацију изабране опције није било потребе извршити реструктуирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора, који у складу са чланом 101. Закона о заштити природе обављају управне послове заштите природе као и Завода за заштиту природе, који у складу са чл. 102. и 103. Закона о заштити природе обавља стручне послове заштите природе и природних добара која се налазе на територији Републике Србије

4) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Да, изабрана опција је у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика.

5) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Не, изабрана опција не утиче на владавину права и безбедност.

6) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Да, изабраном опцијом у изменама и допунама Закона о заштити природе прописано је да се уколико је за подручје донет акт о заштити, а на интернет страници је постављено обавештење о извршеној ревизији подручја са коригованим режимима заштите, примењују се мере прописане ревизијом подручја приказане у студији заштите из става 1. члана 42., чиме се отклањају одређене недоумице у досадашњој пракси у погледу примене мера у случајевима када се ради о ревизији а до доношења новог акта о заштити подручја.

Такође, прописано је да Министарство у току јавног увида на својој интернет страници објављује стручну основу из става 2. члана 42.

Изабраном опцијом у изменама и допунама Закона о заштити природе допуњује се постојећи члан 54. ст. 7. и 8. на начин да се поред јавног увида о предложеном плану управљања заштићеним подручјем прописује и обавеза спровођења јавне расправе, коју спроводи управљач заштићеног подручја.

7) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Јачање система управљања, сарадња са управљачима и контрола њиховог рада реализована је кроз пружање стручне помоћи запослених у ресорном министарству при изради управљачких докумената, одржавање консултативних састанака и сарадња на терену. Континуирано се одржавају састанци са управљачима и корисницима заштићених подручја.

ПРИЛОГ 10:

Кључна питања за анализу ризика

1) Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?

Јавни позив за учешће у јавној расправи, у складу са програмом објављен је на интернет страницама Министарства и на порталу е - управе.

Пословником Владе у члану 41. прописано је да, рок за достављање иницијатива, предлога, сугестија и коментара у писменом или електронском облику износи најмање 15 дана од дана објављивања јавног позива, као и да јавна расправа траје најмање 20 дана.

Министарство је у свему поступало у складу са наведеним програмом јавне расправе, а с обзиром на епидемиолошку ситуацију, у циљу управе транспарентности рада, Министарство је и посебно, електронским путем упутило позив за учешће на онлајн јавној расправи представницима цивилног сектора, управљачима заштићених подручја, заводима за заштиту природе и другима (списак у прилогу). Онлајн јавна расправа одржана је 6. априла 2021. године.

Чињеница јесте, да су представници цивилног друштва, изнели примедбу процедуралне природе, да сматрају да је процес нетранспарентан, као и то да нису могли да пронађу текст Нацрта закона, иако је исти и цео материјал објављен у делу „ЈАВНЕ РАСПРАВЕ”.

Како је циљ овог Министарства унапређење заштите природе, што је несумњиво и циљ представника цивилног друштва и других учесника у јавној расправи, на јавној расправи је продужен рок за достављање предлога, примедби и сугестија за још пет дана.

У датом периоду достављене су примедбе и коментари од стране 21. заинтересованог лица и организација, које примедбе су тренутно у разматрању и фази припреме Извештаја о спроведеној јавној расправи.

Што се тиче суштинских примедби на сам текст Нацрта закона односно предложене одредбе, посебно у делу који се односи на забрану изградње хидроелектрана у заштићеним подручјима, као и евентуалних нејасноћа појединачних одредаба, то је свакако предмет јавне расправе и исте ће бити размотрене од стране како овог Министарства, тако и других надлежних органа у процедури прибављања мишљења.

Међутим у односу на недавно усвојене законе из области енергетике, а посебно Закона о обновљивим изворима енергије, примедба на став којим се предлаже да Влада може, уколико се ради о пројектима од општег интереса и националог значаја дозволити

изградњу хидроелектрана на заштићеном подручју је скоро па беспредметна, с обзиром да Закон о обновљивим изворима енергије прописује мање-више исту одредбу. У члану 5. тога закона прописано је између остalog да се забрањује изградња хидроелектрана у заштићеним подручјима Изузетно од става 3. овог члана, Влада може, на предлог министарства надлежног за рударство и енергетику (у даљем тексту: Министарство), уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за заштиту животне средине, дозволити радове и активности, односно пројекте на изградњи хидроелектране на заштићеном подручју, уколико се ради о пројектима од јавног и општег интереса, односно о пројектима од посебног или националног значаја за Републику Србију

Такође, важећим Законом о заштити природе, („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16 и 95/18-други закон), у члану 57. у ставу 2. прописано је да Влада може, у складу са законом, дозволити радове и активности, односно пројекте на заштићеном подручју, посебно из области енергетике, саобраћајне инфраструктуре, водопривреде, пољопривреде, туризма, спорта, рударства и заштите природе и животне средине чије је извођење забрањено прописаним режимима заштите, уколико се ради о пројектима од општег интереса и националног значаја.

Јавна расправа о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о заштити природе, због епидемиолошке ситуације и поштовања мера, одржана је онлајн путем платформе Webex, 6.4.2021. године. Јавној расправи су присуствовали представници Министарства заштите животне средине, Завода за заштиту природе Србије, Покрајинског завода за заштиту природе, управљачи заштићених подручја на територији Републике Србије, организације цивилног друштва и заинтересована шира јавност.

Влада РС је на предлог Министарства заштите животне средине донела Закључак којим се усваја Програм јавне расправе о предметном Нацрту закона 11.3.2021. Нацрт закона објављен је на сајту Министарства и на порталу Е-управе.

Након поздравне речи Саре Павков, Александра Дошлић упознала је присутне са кључним изменама и допунама које су имплементиране у Нацрт о изменама и допунама постојећег закона, у циљу отклањања недостатака и унапређења истог. Као кључне разлоге за доношење, навела је изградњу МХЕ и њихов негативан утицај на природу, што је праћено оправданим притиском јавности, и прецизирање транспонованих обавеза из директива ЕУ-Директиве о птицама и Директиве о стаништима.

Представница ЗЗПС Милица Влашић Котуровић дала је примедбе на члан 9. Нацрта закона, који се односи на давање претходне сагласности, коју сматра као правно неодрживу.

Данко Јовић из ЗЗПС истакао је да је завод управо на Старој планини спречио изградњу великог броја МХЕ, те да их има само неколико. Завод је слao услове надлежним институцијама (министарству и управљачима), није проблем да се решења шаљу. Издавање претходне сагласности није у складу са Законом.

Александра Дошлић предложила је одржавање састанка са представницима оба завода у циљу изналажења најбољег решења по овом питању, а пре пуштања у даљу процедуру доношења Закона о изменама и допунама Закона о заштити природе, при чему би о закључцима са састанка јавност била упозната кроз имплементацију истог у извештај са јавне расправе.

Милица Радановић, представник организације цивилног друштва, такође је дала примедбу на члан 9. и замолила за појашњење о томе на основу чега би Министарство

донело претходно мишљење, с обзиром да стручно мишљење доноси стручна кућа, односно завод. Истакла је да се стиче утисак да Завод најчешће не може да донесе добре услове због временског ограничења, неизласка на терен и недостатка доступних података са терена. Процена утицаја- јавна расправа, не види јавност услове завода, било би добро да и јавност учествује у том процесу.

Идеја је да се кроз мишљење министарства олакша заводу у доношењу одлука.

Ивана Васић из Војводинашума предложила је да се продужи време трајања јавног увида, тј. јавне расправе. Предложила је да се управљачи и корисници (власници земљишта) више укључе у смислу уважавања њиховог мишљења на услове заштите природе везано за активности које се планирају на заштићеном подручју. Не могу да буду ни странке у поступку, немају механизам да реагују. ЕДИТА из ВШ - управљач је немоћан да радове и активности спрече, јер постоје услови завода (члан 57, став 59).

Александра Дошлић је истакла улогу управљача на основу члана 68. Закона којим управљач даје сагласност за обављање научних истраживања, извођење истражних радова, снимање филмова, постављање привремених објеката на површинама у заштићеном подручју и даје друга одobreња у складу са овим законом и правилником о унутрашњем реду и чуварској служби али и ако утврди да је учињен прекршај или постоји основана сумња да је учињено кривично дело или привредни преступ, овлашћен је и дужан да поднесе одговарајућу пријаву или захтев за покретање прекршајног поступка у складу са Законом.

Весна Јовановић ЗЗПС такође сматра да је издавање претходног мишљења од стране Министарства правно неодржivo и противзаконито, тиме се обесмишљава улога другостепеног органа, при чему није јасна садржина таквог претходног мишљења.

Тања Петровић осим предлога да се продужи време трајања јавног увида, односно јавне расправе, осврнула се на члан 108. везано за потстицајна средства која се упућују јединицама локалне самоуправе, са питањем да ли се и даље додељују средства управљачу. Замолила је за појашњење да ли се увођењем оцене прихватљивости у закон уредба о оцени прихватљивости ставља ад акта. Ко припрема оцену прихватљивости, да ли ће се образовати сектор за спровођење те процедуре, износећи забринутост у постојање довољног обима капацитета за спровођење великог броја оваквих поступака.

Снежана Прокић из Министарства истакла је да су у припреми предлога о поступку имплементације оцене прихватљивости у нацрт закона учествовала два правна експерта са пројекта Натура 2000. По питању капацитета, навела је да би било неопходно да се затражи подршка овом министарству и заводима по питању идентификације конкретних радних места у циљу спровођења овог поступка. Навела је обавезу инвеститора да прибави оцену прихватљивости. Уводе се обавезе према инвеститору у виду изјаве коју инвеститор даје изјаву о утицају.

Александра Дошлић појаснила је да се законом планира финансирање локалних самоуправа искључиво за спровођење оних делатности које погодују развоју заштићеног подручја.

Гордана Јанчић изразила је наду да ће се у вези члана 9. изнаћи решење, истичући да би се издавањем претходног мишљења продужило време трајања поступка издавања мишљења, с обзиром на број и обим издатих услова на годишњем нивоу, при чему би онда требало направити неке приоритетете. Код оцене прихватљивости потребно је прецизирати да ли се она ради за све планове и пројекте. Изнела је и недоумицу да ли је

потребно да ЈП Србијашуме, као управљач и корисник приликом тражења услова за планска документа даје изјаву о могућим утицајима на еколошки значајна подручја. Да ли је могуће дефинисати у члану 8. да, уколико се услови прибављају за планове, да се не траже за годишње програме. Примедба се односи и на акт о испуњености услова, при чему је пракса да се тај акт доставља оном ко је затражио услове, дакле управљачу, а не министарству. Члан 42. - управљач мора бити информисан са мерама из студије, када студија није доступна (у случају ревизије заштите)- наћи модалитет да управљач са новом студијом, или бар мерама из студије буде упознат. Савет корисника-ближе објаснити како са формира, који му је мандат и тд. Члан 35. забрана изградње МХЕ-ако већ има грађевинску дозволу, да ли ће ступањем на снагу овај закон онемогућити активности везане за изградњу и рад МХЕ.

Александра Дошлић, позивајући се на прелазне и завршне одредбе нацрта закона, рекла је да се започети поступци везани са изградњом МХЕ у заштићеном подручју обустављају по службеној дужности даном ступања на снагу овог закона, а да МХЕ које су већ изграђене и обављају делатност у складу са прописима настављају са радом до истека важећих дозвола, односно уговора. Што се тиче доступности мера из студије, потребно је да се о томе направи договор са заводима, да би управљачи били обавештени о мерама које су у обавези да спроводе.

Снежана Прокић - оцена прихватљивости односи се само на подручја еколошке мреже, и слаже се да ће се морати прецизирати како ће се спроводити у случајевима где се заштићена подручја преклапају са еколошком мрежом као и на који начин ће се примењивати код планова о коришћењу ресурса.

На питање Милице Радановић када се планира нови закон о заштити природе, одговорено је да је план да се донесе нови закон у току 2022. године. Позивајући се на члан 35. Нацрта закона, везано за забрану изградње МХЕ у заштићеном подручју, где се наводи да је изградња МХЕ дозвољена уколико се ради о пројектима од националног значаја и општег интереса, сматра да то може представљати опасност, с обзиром да нису јасно дефинисани критеријуми за проглашење националног значаја и општег интереса. Александра Дошлић позивајући се на члан 57. одговорила је да су то пројекти од општег интереса и националног значаја у смислу овог закона.

Горан Секуловић из WWF изражавајући наду да ће у припреми новог закона бити укључен и сектор цивилног друштва, сматра да је члану 35 потребно извршити дosta измена, за шта у овом тренутку нема времена, те да је о томе потребно дискутовати приликом израде новог закона. Мишљења је да Савет корисника није потребан за сва заштићена подручја, као што су мали споменици природе (заштићена стабла и слично). Сматра да је остало нејасно како ће се закон ускладити са међународним конвенцијама. По питању члана 35. Александра Дошлић слаже се да је потребно извршити још измена и допуна, у том смислу навела је и предлог додавања члана 35.а који би се односио на забрану експлоатације мишљунка и песка из корита свих река у заштићеним подручјима и истраживања минералних сировина у трећем степену заштите .

Ненад Секулић из ЗЗПС констатовао је да је остало нејасно у погледу процедуре издавања услова у случају одбијања решењем уколико није извршен поступак оцене прихватљивости (да ли ће се у том случају издавати решење или мишљење). База података, која је унапређена подацима за Натуру 2000, а која идентификује подручја која ће ЕУ прогласити има веће територије,

На питање Наташе Миливојевић из WWF Adria зашто се не забране све активности на подручју на коме завод врши валоризацију ради евентуалног проглашења за заштићено, одговорено је да је то могуће кроз услове заштите природе тек када се уради студија заштите, достави министарству и постави се на сајту.

Слободан Кнежевић, представник друштва за заштиту птица Србије, дао је примедбу на слабу транспарентност поступка доношења аката, такође и примедбу у смислу недовољне укључености јавности и недовољно времена за измене врло битног акта. Александра Дошлић изјавила је да се на новом закону ради још од 2018. године, да је невладин и цивилни сектор укључен кроз радне групе, и апеловала је на невладин сектор да се укључију у јавни увид и јавне расправе приликом доношења закона и подзаконских аката, и аката о проглашењу заштићених подручја а такође и по питању управљања заштићеним подручјима.

Примена овог закона не изазива додатне трошкове грађанима, привреди, посебно малим и средњим привредним друштвима јер не уводи нове обавезе у односу на обавезе које су прописане важећим Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 - испр., 14/16 и 95/18-други закон).

Доношење овог закона не изазива трошкове његове примене а позитивни ефекти доношења закона су многобројни као на пример очување станишта, екосистема и врста, очување делова нетакнуте природе за научна истраживања, праћење стања и образовање, пружање прилике будућим генерацијама да искусе доживљај и ужитак у областима које нису деградиране људским активностима итд.

2) Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције?
Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?

За спровођење овог закона нису потребна финансијска средства из буџета Републике Србије.

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?
За спровођење изабране опције не постоји још неки ризик.

